

244

HUSZONHÁRMAN VOLTAK...

Csapajev géppuskásai

Dioráma a Döbrentei téri harcokról

Részlet a diorámából: roham a Döbrentei téren

A belépő látogatót három festmény fogadja.

Az elsőn katonák rohamoznak. Még nem egységesen felszerelt csapat ez, de már hadsereg: a festő a narvai csatát örökítette meg, azt a történelmi pillanatot, amikor 1918. február 23-án a proletár harci osztagok megállították a Petrográd felé nyomuló németeket.

A második kép: folyóparton katonák állnak, a széles víztükör mögött a távolban lángoló város. A folyó a Volga, a város Sztálingrád.

A harmadik kép Budapest utcáit idézi fel 1945 telén. Szovjet katonák rohamoznak, hogy megtisztítsák a magyar fővárost a fasiszták vert seregeinek maradványaitól. A Vörös

Hadsereg egységeinek oldalán magyarokat is látnak, a Budai Önkéntes Ezred katonáit.

Ezek a képek a szovjet déli hadseregcsoport múzeumában láthatóak. A tárlatvezető elmondja, hogy már az első képen is felismerhetnénk magyarokat, hiszen a megalakuló Vörös Hadseregben száz-ezernyi magyar harcolt. Itt a kiállításon egy híres Maxim-géppuska, kísérlők megemlíti, hogy a legendás Csapajev 26 géppuskásából 23 magyar volt. A magyar vörösgárdisták vívtak nem egy döntő ütközetet Szibériában, ott vált legendás hőssé — oly sok más között — Zalka Máté is.

A múzeum anyagában sok a magyarországi vonatkozás. Fénykép örökíti

meg Kun Béla életútjának több fontos állomását, Szamuely Tibor moszkvai útját, láthatjuk az őt Kijevbe szállító repülőgép modelljét is. A szovjet-magyar fegyverbarátságot idéző emlékek között ott van a világhírű hírszerző, Radó Sándor mellszobra és Simics Sándor szovjet repülőbármunk több tárgya.

A tárlók többsége érthetően a második világháborút mutatja be. Látható a breszti erőd falának tűzoltvasztotta darabja, a magyarországi harcokban lelőtt német repülőgép része egy csomóban zsákmányolt német zászlók, fegyverek, aztán a Vörös Hadsereg győzelmes lobogói, fegyverei. A kiállításnak ez a része a szovjet és a magyar ismeretlen katona szobrával zárul. S dokumentumok: hogyan vettek részt szovjet alakulatok a háborús károk helyreállításában, az újjáépítésben. Aztán ismét golyó ütötte egyenruhák, egy átlótt Komszomol-igazolvány — ez már 1956 novembere.

Természetesen napjaink hadseregével is megismerkedhet a tárlatnéző. Sok élethű modell mutatja be a legkorszerűbb fegyvereket. A múzeumot évente több tízezer keresik fel, katonák, szocialista brigádok, tsz-tagok, iskolások. A látogatásokat a Magyar-Szovjet Baráti Társaság szervezi.

A kiállítás leglátványosabb része a hatalmas dioráma. 1945. Döbrentei tér. A hatás megdöbbentő, mintha ott állnánk a rohamozók között. Felettünk ég a Vár, távolban, a füstben kivehetők a Lánchíd pillérei. Előttünk német lövészárkok, fegyverekkel, földre bukott katonákkal. Az előtér valóságos, a földszakitott villamosin, az eldobott néhány fegyver valódi, s nem tudjuk az első pillanatban megmondani, hol megy át a tér a festménybe. Plasztikus emlékműve a Budapest felszabadításáért elesett csaknem félszázezer szovjet katonának.

Matthaeidesz Konrád

★

Ma este a Szovjetunió hadserege megalakulásának 65. évfordulójára tiszteletére ünnepséget tartanak a Magyar Néphadsereg Művelődési Házában.